

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Doctrinale

Alexander <de Villa Dei>

[Straßburg], [um 1495]

Prologus [...]

[urn:nbn:de:bsz:31-290411](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-290411)

Prologus

Ad parvulis ut lac potum

Adedi vobis inquit Paulus. 1. Cor. 13. Quam proponere propositio ad
 explicare congrue mihi visum fuit. Quia ignorante caligo intellectum non
 velut fumosas imagines offuscaverat: ita quod lux scientiarum in nobis non est. Propter
 finem Aristotelis intellectus non in principio sue creationis est tanquam tabula rasa in qua nihil est
 depictum. nisi per exteriorum doctorum quod naturale scientiarum desiderium de potentia ad actum excitat
 quemadmodum medicus applicans egrorum ab extra medicina: naturam ad intra susci-
 tat ad ipsi morbi expulsionem: de pinguis est. Nam secundum Platonem ad hunc rationis amia
 est in corpore posita: ut ferretur scientias: et si cum magno fenore fenerit: benigne recipietur
 Ad quod ut pervenire valeat: iuxta puulorum morem. quod lacte tanquam leviori: et convenientio-
 ri eis vitum ab eo: et propter vitum nutritivum debilitate: nutritiva solidiora digerere
 non possunt. levioribus artibus instruendi sunt. Sic enim nature processus est: ut per media ab infi-
 nitis ad perfectiora in scalarum modum ascendat. Qui ordo licet omnibus creaturam insit sit:
 iuxta propriam sapientiam. vii. scriptum. Stringit sapientia a fine usque ad finem foris: et disponit
 omnia suavitatis: per rebus expedire novit. specialiter tamen modo providet rationali creature. quod est sue
 bonitatis capax: id necesse sunt ei scire quod ignorancia est fuganda. ne in suis operantibus
 errore committat. de quibus dicitur. vii. Per me reges regnant. atque legum conditores
 iusta decernunt: per quam principes impant. atque iustitiam ministrant: potentes. cum fructu
 et incogabiliter meliora auro: in curam spectu solis videlicet et luna caligine regitur.
 Igitur frigida iuvenum etas talibus est scientiis edificanda levioribus: quibus ad illam sum-
 mam quod celo: caecum penetrat. sapientia postea pervenire valeat. Quibus hec ars liberalis
 Grammatica ut in domo fundamentum ab omnibus aliis scientiis presupposita: secundum Aristoteli dicitur. quod
 Grammatica est ostiaria: omnium scientiarum nutritrix antiquissima: lingue balneum expurga-
 trix aptissima: logice ministra: rethorice maistra: theologie impres: medicie
 refugium: totum quod dicitur laudabile fundamentum. atque cuius in illis fine puulorum dilecta
 iuxta propriam. Lan. 1. scriptum. Adolefcentule te dilexerunt. quoniam iuvenum intellectibus ratione
 levitatis est proportionata: atque omnium scientiarum minima. Quam propterea singulariter aspirant
 pueri. iuxta illud. Sunt pueri et viri qui pulchre cibantur. Currit letantur: cito dat: cito
 to pacificantur. Que quod Grammatica specialiter in hac parte quantum ad vocabulorum exponere tradit.
 quoniam ingravescentes pueres vocabulorum secundum philosophum pro clenchop defacili palogitant. atque
 in errore incidunt. Ordo autem in hoc libro observatur est iste. primo posui textum cum glossa
 interlineali. ut iuvenes facilius struabilia ordinare valeant. Deinde sententias proprias
 propositorum subiunxi. ut id quod metrico dicitur est per se planum et mere addiscant
 subtingendo exempla illi textui congruentia. Ulterius vero vocabulorum expones et quocumque
 ones: et synonyma: cum errorum dicitur: notabilibus: quod sunt: et argumentis: ordina-
 te propter facilitatem memoriam illorum quod in hoc opere tradit hunc non solum puulorum: sed etiam aliorum
 literarum puerum: anectere misit. Pro eorum initio talis movet quod est. Quod est fuit quod
 exis in proportione modum fructu: et illi modum fructu sumunt originaliter secundum modum oditas a modo
 discedendi rebus: et cognitio illorum pertinet ad metaphisicam: et etiam videbat vocibus. quod
 consideratio spectat ad secundum. quod si fuit Grammatica et naturalis philosophia. Et. an Gramma-
 tice inveniunt nulla erat Grammatica. secundum inveniunt Grammatica scie non fuit Gram-
 maticae. Sed primus inveniunt Grammatica scie habet imperfectam Grammaticam a nature
 sura. quod a studium et laboris via sensus memorie et experientia proficit. Quod an Gram-
 a ij

Grammatica

Prologus

- in se nob a natura. So^o gca pfecta q̄ e hie sciētiā p demōstratiōē adq̄ sit n̄ in est nob a natura. s; gca ipfecta uest nob a natura. Ar. naturalia s; eadē apd oēs hoies. s; n̄ e eadē gca apd grecos z liōs q̄ vnt alijs z alijs vocib;. So^o n̄ e ea de gca q̄tū ad materialia pncipia. vt pbat argumētū. s; ut tū eadē pncipia foralia q̄ variari nō pnt. Ar. qd e subiectū totū gce. So^o e fmo sciatū. q; sibi pūctū
- Arguitur** p ditiōes subiecti q̄st tres. Pna e q; sit pncipalr p dēderatū in tali scia. scda e. q; n̄ excedat metas illi^o scie. h̄ e n̄ d; de offeri mēto i alia scia. Tertia e. q; subiectū d; e adēq̄tū scie. h̄ e oia p dēderata in tali scia hnt ordinē ad ipm subiectū. s; he tres p ditiōes pueniūt fmonē sciatū. q; subiectū. Ar. logica e scia fmo o dōal. q; n̄ gca. Pna p; q; gca z logica sūt distincte scie. aīs pbat. q; logica d; a logos fmo. z pcos scia q̄st scia de fmonē. So^o logica bñ vnt fmonē. s; n̄ docz passioel
- Queritur** fmonis. eas sibi p sua pncipia iesse demōstrādo sic gca. Cōr. a. nullū cōplexū p eē subiectū. sed fmo sciatū e qd cōplexū. q; cōplexū ex adiectiōe z fmo So^o e cōplexū fmo vocē. nō aut fmo rē. Cōtra. vni^o scie est tū vni subiectū. sed anima nra est subiectū gce scie. q; nō fmo sciatū. So^o aia est bñ subiectū in bēdōis sed fmo sciatū est subiectū attributiōis. Vni subiectū capis octo mōis. vt p; z in bis metris. Subiectū verna positū sub. cui quid inheret. Qd prius est copula. propriū logicaliter infra. Quosimul ars heret. bis sunt subiecta quaternaria.
- Replica** Ar. qd e subiectū istū pnc p; So^o e vox lfrata articulata articulatiōe pma. vni vox lfrata d; q; scribi p; lris z sillabis. vt hō asin^o. S; vox illfrata e q; lris z syl lacis scribi nō p;. quē admodū sūt voces sciatue naturaliter. Itē articulatiō pma est ipositiō vocis ad scandū. sub mōis fndi eēntialib; z accēntialib;. sed articulatio scda est cōbinatiō vni^o p; forōis cū alia sub debita. pporiōe mō p fca di. Ar. subiectū d; e qd cōsūmū pmo notū. sed vox lfrata articulata q; tuz ad noticiā inuestigat p totū pcessū hui^o pme pris. So^o subiectū huius scie impfecte p cognoscit. nō aut pfecte. Cōtra. pfecte p cognoscit. q; p cognoscit d; e qd e h p suā diffinitionē o dū. So^o bñ p cognoscit d; e qd nois. s; n̄ o d; rei. z talis e impfecta noticiā. Ar. qd est gca. solutio grāmatica diffinit multipli. p; imo fmo psciamū sic describit. Grāmatica e scia docēs nos recte scribere. recte scripta recte intelligere. recte intellecta debite pncipiare z in illa em diffinitōe intelligunt q̄tū o; tūc spēs artis gce. s; orthographia. etimologia. dyasintetica. z prosodia. Per h̄ em qd d; recte scribere. intelligit orthographia. nō q; ipa docet recte p; trahere seu formare lras. sed docet recte syllabicare z recte ordinare lras i scribendo. Per h̄ em q; d; recte intelligere. intelligit due spēs. s; dyasintetica et etymologia. possum^o em d; cōs gcales duplici mō recte intelligere. pmo quā libet fmo se. z sic est etymologia. scdo possum^o intelligere vni^o d; cōnē in ordine ad aliā. z sic est dyasintetica. Per h̄ q; d; debite pncipiare. tāq; p; odya. De etymologia determinat in pma pte hui^o libri. Et d; ab ethymos qd est flos. z log^o fmo q; si floridus fmo. De dyasintetica d; sciatū in scda pte hui^o libri. Et d; a dya qd est duo. z sin qd est con; z i bēsis positio. q; cōpositio seu cōbinatiō duarum dictionū a dimicem. De orthographia d; sciatū in tertia pte huius libri. Et d; ab orthos qd e rectū. z pphos scptura q; recte scriptura. De prosodia d; d; sciatū in q̄ta pte hui^o libri. z d; a pros qd e ad z odos cāms. q; scia valens ad cantū. Aliē diffinit gca ab alphozabio. Grāmatica e scia q; voces vocib; pponit. z ipas ad fndū instituit. Ar. intellect^o h̄ ois cōponit voces vocib;. q; n̄ gca. Qdm q; grāmatica est sciētia fmo quā fit illa cōpositio per intellectū. In intellectus ergo hois habens grāmaticā yetā pōt cōponere voces vocib;. zc.